

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми: сьогодні українське суспільство пронизане принципами та методами трансформацій країн Заходу, які автоматично застосовуються в нашій країні - без урахування української специфіки, історичного досвіду нашого народу, особливостей соціальної структури і соціальних відносин. Не дивно, що така ситуація викликає соціальну напругу, девальвацію моральних цінностей тощо. В цих умовах першочергового значення набуває пошук механізмів узгодження та формування інтересів більшості членів суспільства. **Предметом дослідження** є утвердження соціальної держави в Україні у контексті світового досвіду з акцентом на політичний та історичний аспекти цієї проблеми. **Об'єкт дослідження** - Україна як соціальна держава, виявлення її потенціалу й тенденцій сталого розвитку та визначення обґрунтованої стратегії соціального становлення. **Мета дослідження** полягає в тому, щоб у контексті сучасних політичних і соціально-економічних процесів виявити тенденції, стан, перспективи й особливості формування соціальної держави в Україні. **Завдання дослідження** - проаналізувати стан та перспективи утвердження України як соціальної держави. Соціальна держава - це високорозвинена, правова, демократична держава, яка визначає людину найвищою соціальною цінністю, забезпечує її права та свободи, гідні умови існування, безпеку і добробут, вільний розвиток та волевиявлення, самореалізацію творчого потенціалу шляхом політичної та ідеологічної багатоманітності, соціальної спрямованості економіки, проведення активної соціальної політики на принципах громадянського суспільства, соціальної справедливості, рівності, солідарності та відповідальності [4]. Зміст соціальної держави, так само як і правової, піддавався невпинній трансформації залежно від потреб конкретного історичного етапу державно-правового будівництва. Побудова соціальної держави передбачає забезпечення певних передумов, зокрема, відповідного суспільного стану, у межах якого забезпечуються соціально-економічні права людини і громадянина. Деякі науковці називають такий стан «соціальна безпека», належний стан якої дозволяє гарантувати сукупність умов, серед яких, з одного боку, наявність ознак правової держави – верховенства права, пріоритету прав людини і громадянина, законності, а з другого – відповідні економічні чинники, які дають змогу забезпечувати соціальні права громадян [3, с. 47]. Ідея соціальної держави має довгу та складну історію, в якій переплетені толерантні та критичні підходи до переформатування ролі і функцій держави у вирішенні соціальних проблем. Комплекс чинників як внутрішнього, так і зовнішнього походження, динамічність змін у всіх сферах суспільного буття обумовлюють необхідність перегляду не лише сутнісних характеристик соціальної держави, а й обґрунтування сучасних модернізацій концепту держави як соціального інституту загалом. На нинішньому етапі одним з найактуальніших завдань, що постало перед політикомом і науковим середовищем, є пошук шляхів забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку за використання потенціалу державного впливу. Соціальна держава зразка початку ХХІ століття справді потребує модернізації, задіяння інших принципів і механізмів функціонування галузей, що забезпечують соціальний розвиток. Дрейф до соціальної держави нового типу має на меті створення кращих умов для захисту населення від нових соціальних ризиків, адаптації громадян, домогосподарств і суспільства загалом до структурних трансформацій. Трансформація соціальних держав класичного типу - це результат перш за все модернізації дотеперішніх систем соціального забезпечення. Класична соціальна держава, - зазначає Е. Гідденс, - була націлена на поліпшення життя людини, яка опинилася за межею бідності. Запобіжна система соціального забезпечення значно більшою мірою скерована на те, щоб не дати людям за цією межею опинитися і допомогти їм не повернутися туди, коли їм вдалося з бідності вирватися. Тут особливої значущості набуває саме «гнучка захищеність»: на відміну від традиційних допомог, нею практикується активний підхід до боротьби з бідністю завдяки поверненню до трудової діяльності через професійну перепідготовку [1, с. 115]. Побудова високорозвиненої соціальної держави в Україні стала необхідним і визначила актуальну потребу в формуванні концептуальної моделі і механізмів функціонування такої держави. Активна та ефективна соціальна політика повинна стати міцним підґрунтям всебічного інноваційного, соціального розвитку країни, інтегрування в Європейський Союз, підставою для розбудови соціальної держави з конкурентоспроможною соціально орієнтованою ринковою економікою, здатною забезпечити людський розвиток, гідний рівень і якість життя громадян. Побудова соціальної держави в Україні відповідає світовим тенденціям суспільного розвитку і є природним наслідком здобуття державної незалежності. Соціальна держава ґрунтується на демократичних тенденціях, ментальності українців, прагненні до свободи, вільного розвитку та волевиявлення, самореалізації і рівноправності людей. Вона забезпечує консолідацію демократизацію суспільства, проголошує верховенство права, виступає основою реалізації інтересів, сподівань широких верств населення [4]. Держава є важливим, але не єдиним суб'єктом, що забезпечує соціалізований розвиток. Суб'єктом соціалізованого розвитку є економічно активна людина, бізнесорганізації, інші організації, що надають суспільно значущі послуги, а також органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства. Зменшення безпосередньої участі держави в забезпеченні соціального розвитку ще не означає, що суспільство стає менш соціалізованим [2, с. 8-30]. Одна із принципово важливих особливостей класичної соціальної держави – поширення її впливу на абсолютну більшість населення. Фінський учений П. Куусі з цього приводу свого часу наголошував: якщо дотепер держава мала на меті захист лише «слабких» і «нужденних», то нині вона орієнтується на всю націю і перетворилася на «національне надбання» [1, с. 101]. **Висновок.** Головним завданням соціальної держави є: забезпечення соціальної орієнтації економіки; попередження та пом'якшення соціальних ризиків і негативних наслідків, пов'язаних з ринковими відносинами; проведення активної державної соціально-економічної політики; забезпечення безпеки, добробуту, соціального та людського розвитку; створення умов для реалізації конституційних прав і свобод людини; забезпечення рівних можливостей, гідного рівня та якості життя населення; соціальної активності та вільного розвитку особистості; досягнення соціальної стабільності в країні в інтересах кожного члена суспільства; забезпечення гармонізації відносин державних інститутів і суспільства. Безперечно, кожна держава соціального типу соціальна по-різному. Характер, масштаби, послідовність, стратегія соціальних реформ у кожній країні мала і має свої особливості. Останні визначаються не тільки економічними чинниками й обставинами соціально-економічного характеру, а й ментальністю населення, його традиціями, специфікою політичної культури тощо.

Список використаних джерел

1. Гидденс Э. Неспokoйный и могущественный континент: что ждет Европу в будущем? / Энтони Гидденс; пер. с англ. А. Матвеевко, М. Бендет. М.: Издат. дом «Дело» РАНХ и ГС, 2015. 240 с.
2. Колот А. М. Держава і бізнес: новітні тенденції взаємодії та забезпечення стійкого розвитку / А. М. Колот, О. М. Поплавська // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2016. № 2(12). С. 8–30.
3. Скрипнюк О. В., Тихий В. Соціальна держава і проблеми забезпечення соціальної безпеки // Вісн. Конституц. Суду України. 2002. №2. С. 47
4. Концепція соціальної держави в Україні URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1S800A>